

Вербицький Олексій Володимирович, аспірант навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна, провідний науковий співробітник навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, к.держ.упр.

тел. (057) 704 14 31, 097 377 31 87

м. Харків, пр-т Гагаріна, 180, корп. 3, кв. 27, 61124

ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УПРАВЛІННІ НЕЮ

Проведення досліджень соціальної напруженості та розробка механізмів її державного управління зумовлено тим, що вона характеризує внутрішній стан і взаємовідносини індивідуумів, соціальних груп, населення, а, головне, специфіку його ставлення до діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, особливо в періоди трансформаційних змін суспільства. Зважаючи на останні процеси, соціальна напруженість розглядалася в контексті таких явищ і процесів: 1) соціальної дезінтеграції або відсутності солідарності взаємодіючих індивідуумів і груп; 2) девіації й аномії; 3) втрати соціальної ідентичності; 4) депривації і фрустрації основних суспільних потреб; 5) міжнаціональних конфліктів тощо [2].

Таке сутнісне наповнення соціальної напруженості безпосередньо пов'язане із наростанням умов невизначеності та синусоїдним підвищенням її рівня в окремих регіонах, що може зумовити порушення стабільності соціальної структури суспільства та безпеки. Власне, відторгнення індивідами цілей і пріоритетів суспільного та загальнодержавного розвитку, а також засобів їх досягнення в напрямку заміни на нові спричиняють різке зростання соціальної напруженості, що може набувати вигляду міграції в інші регіони та держави, мітингів, страйків, кризового й надзвичайного стану тощо.

Учені Р. Дарендорф, Т. Парсон та ін. [там само] слушно зауважують, що конфлікт не виступає в ролі гаранта суспільно-політичної волі, проте гострота й оперативність його врегулювання з боку держави вимагає високого ступеня відкритості соціальної структури та суспільної легітимації її дій (тобто суспільного визнання). Таким чином, дослідження соціальної напруженості слід здійснювати в контексті аналізу аспектів соціальної безпеки.

Прийнявши за основу дефінітивне визначення соціальної напруженості цих учених і враховуючи вимоги часу, можемо внести до нього деяке авторське уточнення: вона вказує на певний стан окремих груп населення, їх незадоволеність щодо подій соціально-економічного розвитку, що становить стимул для держави і регіону до вчасного агрегування причин і прогнозування наслідків соціальної напруженості, яке можуть забезпечити ретранслюючі процеси децентралізації та демократизації [1]. Ці процеси покликані зменшити наростання соціального конфлікту шляхом формування рівноправних відносин – суб'єктно-суб'єктних, а не суб'єктно-об'єктних. Про останній вид відносин слід говорити, насамперед, у випадку неможливості здійснення дерегуляції, необхідності застосування засобів примусу та переконання, адже використання фінансового інструментарію не дозволяє стабілізувати ситуацію в регіоні або окремо взятій його території.

Отже, соціальна напруженість як об'єкт державного управління має розглядатися як особливий стан суспільного життя, що вказує на рівень конфліктності в окремо взятій соціально-економічній системі (як складного конструкту), що формують умови об'єктивної реальності та зумовлює підвищення або втрату довіри до влади. Механізми державного регулювання покликані протидіяти кризовим явищам соціально-економічного характеру шляхом такого: 1) забезпечення сталого розвитку територій; поліпшення рівня та якості життя населення; 2) реалізації заходів соціального забезпечення населення; 3) унеможливлення та нейтралізації надзвичайних ситуацій соціального характеру.

Зважаючи на таке визначення соціальної напруженості та ролі держави в управлінні нею, можемо зазначити, що перспективними напрямками подальших наукових досліджень є такі: 1) обґрунтування заходів і засобів із протидії виявам кризових явищ соціально-економічного характеру у вигляді соціальної напруженості; 2) аналіз показників соціально-економічного розвитку регіонів і їх територій, а, відтак, і порядку проведення моніторингу цього розвитку тощо.

Список використаних джерел

1. Помаза-Пономаренко А. Л. Соціальний розвиток і безпека регіонів: ед. вно управлінські аспекти : монографія / А. Л. Помаза-Пономаренко. – Х. : НУЦЗУ, 2017. – 270 с.
2. Філософія : навч. посіб. / Л. В. Губерський [та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. – Вид. 7-ме, стереотип. – К. : Вікар, 2008. – 534 с.